

GLAZBENE IGRE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU

Sažetak

U osnovnoj se školi, prema nastavnom planu, nastava glazbene kulture odvija jedan nastavni sat tjedno, no poželjno je da se glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju javljaju svaki dan. Učitelji primarnog obrazovanja ne moraju se strogo pridržavati rasporeda sati te ne moraju izvoditi nastavu prema predmetnom modelu, koji, u biti, i nije primjeren učenicima mlađe školske dobi. Stoga bi se glazbene aktivnosti pa tako i glazbene igre, mogle izvoditi i u okviru neglazbenih predmeta razredne nastave. Naime, glazbene igre mogu pomoći učiteljima pri stvaranju opuštenog ozračja u razredu, doprinose zanimljivosti, uklanjaju monotoniju i učenici će stoga biti pažljiviji. Osim toga, pomoću njih učenici nesvjesno usvajaju glazbena znanja i vještine te uočavaju glazbene sastavnice. Najveći argument za njihovo uvođenje u nastavu glazbene kulture, ali i nastavu neglazbenih predmeta, je taj što glazbene igre utječu na razvoj glazbenih sposobnosti učenika. U okviru ovoga rada provedeno je istraživanje u prvim trima razredima *OŠ Retfala* u Osijeku tijekom travnja i svibnja 2014. god. Cilj je istraživanja bio spoznati jesu li učenici mlađe školske dobi zainteresirani za glazbene igre, koje glazbene igre preferiraju i ima li razlike u preferenciji različitih glazbenih igara s obzirom na dob učenika. Rezultati su pokazali da učenici mlađe školske dobi rado izvode glazbene igre te da najviše preferiraju glazbene igre uz slušanje glazbe. Ustanovljeno je da odrastanjem opada interes za glazbene igre. S obzirom na dob, učenici prvog razreda više vole izvoditi igre s ritmovima, dok su učenicima drugog i trećeg razreda draže igre uz slušanje glazbe. Kako je ovo istraživanje pokazalo da učenici vole izvoditi glazbene igre, učitelji im trebaju omogućiti njihovo izvođenje i to ponajprije glazbenih igara uz slušanje glazbe, jer ih učenici prvih triju razreda osnove škole najviše preferiraju. Osim toga, njihovom primjenom ujedno se ostvaruje i značajka otvorenog modela prema, kojem je slušanje i upoznavanje glazbe središnja i obvezna aktivnost nastave glazbene kulture.

Ključne riječi: glazbene igre, glazbene sposobnosti, učenici mlađe školske dobi.

Uvod

U igri djeca mogu istraživati, stvarati, improvizirati, maštati, sudjelovati u rješavanju problema i isprobati vlastite ideje. Igra pruža mogućnost djetetu da putem nje uči, stoga je ona najvažniji način na koji dijete upoznaje svoje okruženje (Brotherson, S. E., 2009). Značajke dječje igre, zbog kojih dijete pomoću nje usvaja znanja i vještine te razvija svoje sposobnosti, su: ona je dobrovoljna, ugodna, iziskuje angažman i aktivnost, simbolična je, tj. ima elemente pretvaranja i iluzije, smisljena, usmjerena na postupak, intrizična (samomotivirajuća) i fleksibilna (Kennedy, A. i Barblett, L. 2010).

Brojna istraživanja pokazala su veliki utjecaj igre na razvoj djeteta u području temeljnih vještina i složenih kognitivnih aktivnosti poput memorije (Newman, L. S., 1990), samokontrole (Krafft, K. C. i Berk, L. E., 1998), distanciranja (Howes, C. i Matheson, C. C., 1992; O'Reilly, A. W. i Bornstein, L. E., 1993; Sigel, I., 2000), sposobnosti govora (Davidson, 1998), simbolične generalizacije (Smilansky, S. i Shefatya, L., 1990), prilagodbe školskoj sredini (Fantuzzo, J. i McWayne, C., 2002) i uspješnije socijalizacije (Corsaro, W. A., 1988). Navedene spoznaje bile su povod uporabi igre u nastavi, koja u nastavi može biti učinkovita isključivo pod vodstvom dobrog i stručnog učitelja. Kroz igru se rađa i nov odnos između učitelja i učenika, jer učitelj prestaje biti osoba koja samo održava disciplinu, već postaje prijatelj i suradnik (Bognar, L., 1986). Mnoga istraživanja, kojima je cilj bio uvidjeti učinkovitost primjene igre u nastavi, potvrdila su da se učenjem kroz igru postižu bolji rezultati od klasičnog učenja, tj. da sadržaji naučeni kroz igru ostaju u dugoročnom pamćenju učenika te da igra stvara bolju atmosferu među djecom (Nikčević-Milković, A. i sur., 2010). I Aladrović Slovaček, K. i sur. (2013) ističu da je znanje stečeno kroz igru trajnije od znanja stečenog na neki drugi način. Međutim, da bi se igre svrhovito koristile treba voditi računa da igra bude prilagođena dobi i intelektualnim sposobnostima učenika. Čudina-Obradović, M. (1996) smatra da igra, osim što treba biti prilagođena dobi i sposobnostima, treba biti i u skladu s potrebama učenika. Napominje da učitelj mora brinuti o dinamičnosti igre, vremenu trajanja igre i nastavnim sredstvima i pomagalicama. Aladrović Slovaček, K. i sur. (2013) mišljenja su da učitelji moraju znati zašto koriste određenu igru u nastavi i što žele njome postići te da se igre mogu koristiti u svim etapama nastavnog sata. Na primjer pri ponavljanju, usvajanju novih sadržaja, uvježbavanju ili kao uvod u novi nastavni sadržaj. Može se koristiti u oblicima individualnog rada, rada u paru ili grupnog rada (Nikčević-Milković, A. i sur., 2010). U literaturi, igra se često spominje i kao motivacijska tehnika za učenje, jer igra potiče učenika na djelovanje, na slušanje i ovladavanje novim informacijama, a pri tome se učenik neće osjećati zamoreno i neće mu biti dosadno, što je važan psihološko-pedagoški moment pri usvajanju novih znanja (Aladrović Slovaček, K. i sur., 2013).

Igra kao nastavna metoda prisutna je u svim predmetima osnovne škole, štoviše, korištenje igre kao nastavne metode poželjno je, osobito u mlađim razredima osnovne

škole, odnosno u razdoblju kada se djeca nalaze u fazi konkretnih misaonih operacija (Piaget, J., 1977 prema Aladrović Slovaček, K. i sur., 2013). Nikčević-Milković, A. i sur. (2010) su utvrdile daje učinkovita u radu s djecom i da se više koristi u razrednoj nego u predmetnoj nastavi. Učitelji razredne nastave igru u nastavi koriste više puta tjedno i to u svim predmetima, a što se tiče dijela sata, najviše u uvodnom i završnom. Igra je najviše prisutna u nastavi materinskog i stranog jezika, matematike, prirode i društva, tjelesne i zdravstvene kulture, glazbene kulture, a tek povremeno u nastavi kemije, povijesti, geografije i vjeronauka. Učiteljima su se pokazale učinkovitima igre asocijacija, igre riječima, natjecateljske igre, matematičke igre, križaljke i rebusi, a istraživanje je pokazalo da učenici najviše vole igre asocijacija i natjecateljske igre, za razliku od suradničkih igara koje stručnjaci više preporučuju. Prema Duran, M. (1995), tri su kategorije igara: stvaralačke igre, igre s pravilima i funkcionalne igre. Stvaralačke igre su: igre uloga, dramatizacije i konstruktivne igre. Igre s pravilima su: narodne igre (koje se prenose predajom), pokretne i didaktičke igre dok se funkcionalne igre javljaju u ranom djetinjstvu, a označavaju sve razvijenije funkcije djeteta u aspektima motoričkog, osjetilnog i perceptivnog razvoja.

Glazbene igre

U prvoj radnoj verziji nastavnog plana i programa nastave glazbene kulture u Hrvatskoj, umjesto *elemenata glazbene kreativnosti* bile su predviđene *glazbene igre* te je za njih pisalo sljedeće: „Svrha je glazbenih igara razvijanje intonacijskih i ritamskih sposobnosti, tj. razvoj dječjeg sluha, glasa, pamćenja, motorike, osjećaja za grupno izvođenje te u konačnici razvijanje osjećaja za glazbu. Glazbene igre djeca rado izvode i stoga one imaju rekreativan učinak na učenike“ (*Katalozi znanja i umijeća u nastavi glazbe*, 2004, 7). U konačnoj verziji nastavnog plana i programa u prva tri razreda, *glazbene igre* zamijenjene su *elementima glazbene kreativnosti*, dok su glazbene igre navedene kao nastavno područje koje se izvodi u četvrtom razredu. Međutim, bilo kakvu glazbenu kreativnost, pa bili to samo elementi glazbene kreativnosti, može izvoditi samo netko tko je glazbeno solidno obrazovan, osim ako se stvari ne shvaćaju na nedopustivo pojednostavljen, površan, pa i neuk način (Rojko, P., 2005). Učitelji primarnoga obrazovanja nisu i ne mogu biti uspješni voditelji kreativnih glazbenih aktivnosti djece. Autori prvotne verzije nastavnoga programa glazbene kulture

namjerno su stavili glazbene igre smatrajući da je za takav oblik dječjega bavljenja glazbom učitelje moguće osposobiti. Zbog nekih ne baš glazbenopedagoških okolnosti o kojima pišu Đeldić, A. i Rojko, P. (2012), u program nisu ušle glazbene igre koje bi učitelji mogli izvoditi, nego elementi glazbene kreativnosti koji će, naravno, ostati forma bez sadržaja.

Glazbene igre uvedene su u prva četiri razreda osnovne škole po prvi put *Nastavnim planom i programom* iz 1960. (tada pod nazivom *muzičke igre*) (Rojko, P, 1996) i to već tada zbog toga što se znalo da učitelje primarnog obrazovanja nije moguće osposobiti za iole suvisle aktivnosti dječjega glazbenog stvaralaštva. Iako se u osnovnoškolskom nastavnom planu i programu glazbene kulture glazbene igre kao nastavno područje spominju tek u četvrtom razredu, njihovo korištenje u praksi u prva tri razreda pripada području *elementa glazbene kreativnosti* koje „izoštava pojedine glazbene sposobnosti (intonacija, ritam), razvija senzibilitet za glazbu, potiče maštovitost glazbenog izraza i samopouzdanje pri iznošenju novih ideja“ (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006, 68). U petom i šestom razredu glazbene su igre prisutne u okviru nastavnog područja *slobodno, improvizirano ritmiziranje, kretanje na glazbu, ples i sviranje*, a u sedmom i osmom razredu ostvaruju se nastavnim područjem *sviranje, stvaralaštvo, računalo* (isto, 2006). U razredu, prema vrsti, možemo s učenicima izvoditi *glazbene igre s pjevanjem, glazbene igre s ritmovima/melodijama i glazbene igre uz slušanje glazbe*.

Glazbene igre s pjevanjem, točnije *igre uz pjevanje pjesme*, su vrsta pokretnih igara. Svaka igra ima ustaljena pravila koja se primjenjuju tijekom pjevanja napjeva koji su vrlo pristupačni i jednostavni za djecu. Ova vrsta igara treba se izvoditi isključivo bez instrumentalne pratnje, a pjesma koja se pjeva uz igru mora imati sve značajke dobre pjesme. To znači da zbog fizičkog napora koji igra zahtijeva, opseg melodije treba biti manji od opsega dječjeg glasa i treba izbjegavati pjesme sa složenijim ritmovima. „Svaka igra zahtijeva određene sposobnosti pokreta. U igrama s pjevanjem primjenjuju se uglavnom osnovni pokreti: hod, trk, poskoci i kretanje ruku“ (Manasteriotti, V., 1978, 70). Prema Manasteriotti, glazbene igre s pjevanjem dijele se na: *igre s pjevanjem u krugu - u kolu, igre u koloni, igre slobodnih oblika i igre mješovitih oblika*.

Najveća skupina igara s pjevanjem su *igre u kolu* koje se izvode u obliku spojenog ili nespojenog kruga ili kola. U ovoj vrsti igre djeca skladnim pokretima zajednički oponašaju pojedine prizore koji su sadržani u tekstu pjesme. Ponekad, radnju izvodi samo jedno dijete koje poziva ostalu djecu iz kruga da učine određene pokrete. Osim takvih pokreta koji odražavaju nekakvu radnju, često se izvode i pokreti koji nisu povezani sa značenjem teksta pjesme kao npr. hodanje sredinom ili rubom kola, elementarni plesni motivi i različiti ritmički pokreti. Izmjenjivanjem tih pokreta, djeca nesvjesno počinju shvaćati strukturu kompozicije koju mogu izraziti različitim pokretima. *Igre u koloni* izvode se u obliku bilo kakve linije u kojoj su djeca poredana jedno pored drugoga ili jedno iza drugoga. Oblik ove igre nastao je iz sadržaja pjesme. Najčešće postoji igrač s glavnom ulogom koja može biti stalna ili se pri ponavljanju igre mijenja. S obzirom na pokrete, naglasak je na ritmičkom hodu i prostornoj orijentaciji u koloni ili vrsti i na održavanju ravnoteže na prijelazu iz skoka u stojeći stav (isto, 1978). *Igre slobodnih oblika* su najsloženija, ali i najslobodnija skupina igara s pjevanjem. Izvođenje ovisi o sadržaju igre. „Npr. pri lovljenju u trku, pri slobodnom izvođenju radnji pojedinaca i pri kolektivnim pantomimskim pokretima fiksirani oblik igre kočio bi individualnu kreativnost djece“ (isto, 1978, 76). Ipak, ove se igre također mogu izvoditi u obliku kruga ili npr. kolone ako to učitelj smatra potrebnim. Također, učitelj mora biti oprezan i taktičan kako ne bi prekinuo dječje dobro raspoloženje (na primjer u igri lovljenja), ali tako da se i dalje poštuju pravila igre. *Igre mješovitih oblika* kombinacija su dvaju ili više osnovnih oblika, npr. kolone i kola uz slobodne pokrete. U ovim igrama primjenjuju se jednostavna izražajna sredstva glazbe, pokreta i riječi, a sadržaji koje obuhvaćaju odnose se na živa bića i nežive predmete.

U literaturi pod vrstom *glazbenih igara s pjevanjem* osim *igara uz pjevanje pjesme*, pronalazimo igre kao što su: *Ne zaboravi stihove*, *Tko pjeva*, *Tko se oglasio ...*¹ U svim navedenim igrama pjesma i pjevanje su temelj izvođenja igre.

Glazbene igre s ritmovima/melodijama vođene su principom imitacije tako da:

1. učitelj izvede ritamsku frazu (pljeskanjem, sviranjem udaraljki, tijelom kao instrumentom) ili otpjeva melodijsku frazu neutralnim slogom, a zatim je ponove svi učenici ili svaki učenik samostalno – dok svi učenici ne izvedu zadanu frazu

¹ Opisi navedenih igara nalaze se u prilogu.

2. svaki pojedini ili svaki drugi učenik osmisli ritamsku/melodijsku frazu, a ostali učenici grupno ponavljaju
3. učitelj postavi ritamsko/melodijsko pitanje, a učenik odgovara ili učenici to isto izvode u paru (Šulentić Begić, J., 2010, 36).

I kod *igara s ritmovima/melodijama*, ali is *tonovima* u literaturi pronalazimo igre kao što su npr. *Ritamski ili Melodijski kružići*, *Dan-noć*, *Glazbeni kviz s pjesmicama ili skladbama ili instrumentima*, *Visina tona ...*² Navedene igre se temelje, kao što i sam naziv kaže, na ritmovima, melodijama i tonovima različite visine, jer učenici trebaju memorirati ritamsku/melodijsku frazu ili razlikovati visine tonova ili prepoznati poznatu melodiju, odnosno zvuk instrumenta.

Glazbene igre uz slušanje glazbe mogu se izvoditi tako da učitelj unaprijed osmisli pokrete uz glazbu koju odabere te ih kasnije na satu uvježba s učenicima ili da učenici u grupi ili paru samostalno osmisle pokrete uz glazbu. Također je moguće da se učenici slobodno kreću uz slušanje glazbe. Glazbene igre uz slušanje glazbe trebale bi se izvoditi uz skladbe koje imaju izražene glazbene sastavnice kao što su ritam, mjeru, određeno glazbalo i sl. budući da na određene dijelove skladbe učenici koračaju, poskakuju, plješću, pomiču ruke ili se služe tijelom kao instrumentom (isto, 2010).

Glazbene stolice, *Vlakić*, *Ples s balonima*, *Ledena kraljica*, *Dirigent*, *Orkestar*, *Ples u četvorci*, ...³ samo se neke od igara koje nalazimo u literaturi, a pripadaju *igramama uz slušanje glazbe*. Prilikom izvođenja navedenih igara, potrebno je slijediti određena pravila, a temelje se na sljedećem: pokretu koji treba biti usklađen s ritmom (plesanje, koračanje) ili mjerom (dirigiranje) skladbe ili prepoznavanju zvukova instrumenata i oponašanje sviranja određenog instrumenta pokretima.

Istraživanje

U okviru ovoga rada provedeno je istraživanje u prvim trima razredima *OŠ Retfala* u Osijeku tijekom travnja i svibnja 2014. god. Cilj je istraživanja bio spoznati jesu li učenici mlađe školske dobi zainteresirani za glazbene igre te koje su im igre najdraže. U istraživanju je sudjelovalo 58 učenika (17 učenika prvih, 20 učenika drugih i 21 učenika trećih razreda).

²Opisi glazbenih igara nalaze se u prilogu.

³Isto.

Za potrebe istraživanja osmišljen je listić (skala procjene) za ocjenjivanje 20 glazbenih igara⁴ od strane učenika. Glazbene igre s učenicima organizirali su studenti *Učiteljskog studija* u Osijeku tijekom izvođenja nastavnih sati glazbene kulture u okviru metodičkih vježbi kolegija *Metodike glazbene kulture II*. Nakon što je izvedena glazbena igra, učenici su je ocjenjivali ocjenom od 1 do 5 (1 – najniža ocjena; 5 – najviša ocjena).

U tablici 1 prikazana je učenička procjena glazbenih igara, tj. prosječne ocjene za svaku od igara po razredu i ukupno za sva tri razreda, prosječne ocjene za svaku kategoriju igara po razredu i ukupno za sva tri razreda te prosječne ocjene svih igara po razredu i ukupna ocjena svih igara za sva tri razreda.

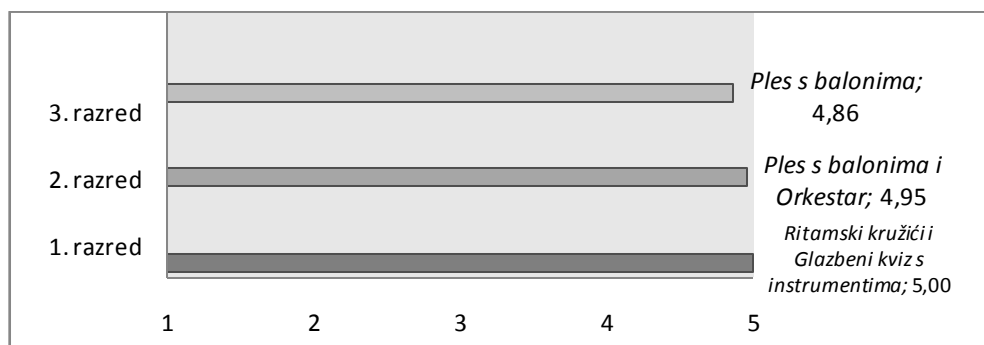
Tablica 1: *Procjene glazbenih igara od strane učenika*

Kategorija glazbenih igara	GLAZBENA IGRA	1. razred	2. razred	3. razred	1. + 2. + 3. razred
		Prosječna ocjena			
Igre s pjevanjem	<i>Igra uz pjevanje pje sme</i>	4,47	4,60	4,19	4,42
	<i>Tko pjeva / Tko se oglasio</i>	4,71	4,70	4,43	4,61
	<i>Ne zaboravi stihove</i>	4,65	4,80	4,52	4,66
	Prosječna ocjena	4,61	4,70	4,38	4,56
Igre s ritmovima	<i>Ritamski kružići</i>	5,00	3,75	4,33	4,36
	<i>Ritamska igra jeke</i>	4,82	3,60	4,19	4,20
	Prosječna ocjena	4,91	3,68	4,26	4,28
Igre s melodijama ili tonovima	<i>Dan – noć</i>	4,82	4,60	4,67	4,67
	<i>Glazbeni kviz s pjesmicama (grupno s „na“)</i>	4,65	4,30	4,10	4,35
	<i>Glazbeni kviz s pjesmicama (matrice)</i>	4,56	4,80	3,81	4,39
	<i>Glazbeni kviz sa skladbama</i>	4,53	4,50	4,29	4,44
	<i>Glazbeni kviz s instrumentima</i>	5,00	4,35	4,62	4,66
	<i>Visina tona</i>	4,53	4,60	3,80	4,31

⁴Opisi glazbenih igara nalaze se u prilogu.

	<i>Melodijska/meloritamska igra jeke</i>	4,65	4,46	4,00	4,37
	<i>Melodijski kružići</i>	4,29	4,00	3,71	4,00
	Prosječna ocjena	4,63	4,45	4,13	4,40
Igre uz slušanje glazbe	<i>Glazbeni stolci</i>	4,24	4,90	4,77	4,64
	<i>Igra uz slušanje skladbe ili pjesme</i>	4,12	4,75	4,52	4,46
	<i>Vlakić</i>	4,65	4,85	4,71	4,74
	<i>Ples s balonima</i>	4,76	4,95	4,86	4,86
	<i>Ledena kraljica</i>	4,94	4,75	4,76	4,82
	<i>Dirigent</i>	4,29	4,90	4,00	4,40
	<i>Orkestar</i>	4,41	4,95	4,00	4,45
	<i>Ples u četvorci</i>	4,94	4,60	4,24	4,59
	Prosječna ocjena	4,54	4,83	4,48	4,62
	Ukupna prosječna ocjena	4,61	4,35	4,11	4,57

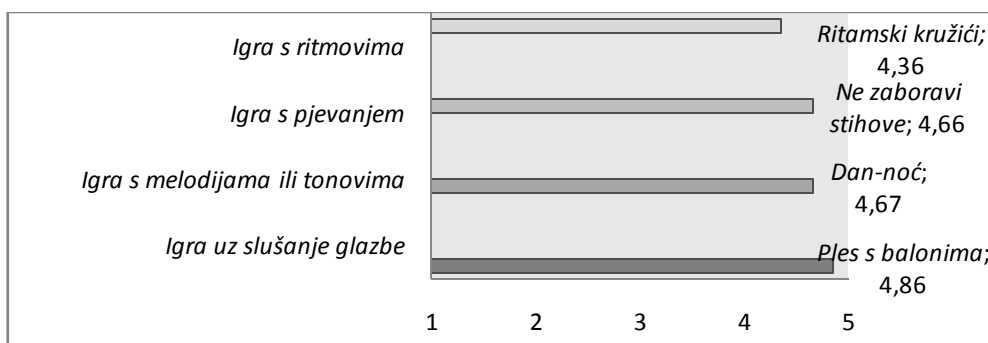
U daljnjoj analizi rezultati su grafički prikazani kako bi se istakla učenička preferencija glazbenih igara prema vrsti, kategoriji te s obzirom na dob, tj. razred.

Grafikon 1: Najviše ocijenjene igre s obzirom na razred

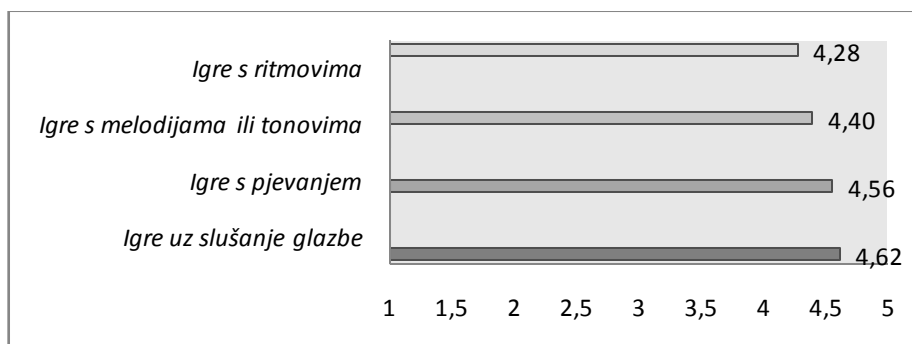
Iz dobivenih rezultata može se zamijetiti da su najviše ocjene glazbenim igrama *Ritamski kružići* i *Glazbeni kviz s instrumentima* (5,00) dodijelili učenici prvih razreda. Učenici drugih i trećih razreda ne smatraju da su to najbolje igre, jer su učenici drugog razreda najviše ocjene dali *Plesu s balonima* i *Orkestru* (4,95). Učenici trećih razreda su, kao i učenici drugih, najvišu ocjenu dali *Plesu s balonima* (4,86). Možemo zamijetiti

da se ističe igra pod nazivom *Ples s balonima*, koja je najdraža učenicima i drugog i trećeg razreda.

Grafikon 2: Najviše ocijenjene igre s obzirom na kategorije glazbenih igara

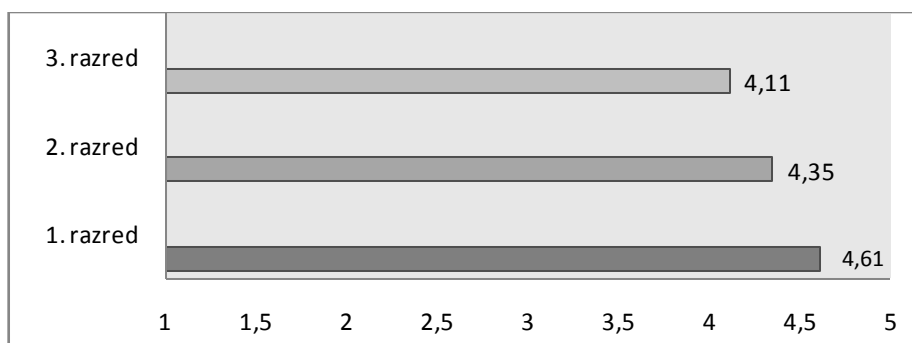
S obzirom na ukupnu prosječnu ocjenu svih triju razreda u odnosu na kategoriju najbolje ocijenjena igra u kategoriji *igara uz slušanje glazbe* je *Ples s balonima* (4,86), u kategoriji *igara s melodijama ili tonovima* najvišu ocjenu je dobila igra *Dan-noć* (4,67), u kategoriji *igara s pjevanjem* igra *Ne zaboravi stihove* (4,66) te su *Ritamski kružići* (4,36) najbolje ocijenjena *igra s ritmovima*.

Grafikon 3: Ocjene kategorija glazbenih igara

Najvišu ocjenu s obzirom na kategorije je dobila kategorija *igara uz slušanje glazbe* (4,62), slijede *igre s pjevanjem* (4,56), zatim *igre s melodijama ili tonovima* (4,40) te su na posljednjem mjestu *igre s ritmovima* (4,28). U *igramama uz slušanje glazbe* učenici su pretpostavljamo najopušteniji i one su im stoga najdraže. Osim toga, treba imati na umu da se izvođenjem *igara uz slušanje glazbe* ujedno ostvaruje i značajka *otvorenog modela* prema kojem je slušanje i upoznavanje glazbe središnja i obvezna aktivnost nastave glazbene kulture. Pomoću ovih igara učenici višekratno slušaju

glazbu, a samo se takvim slušanjem glazba u potpunosti može upoznati, doživjeti i zavoljeti.

Grafikon 4: Ukupne ocjene glazbenih igara s obzirom na razred

Najviše vole izvoditi glazbene igre učenici prvog razreda jer njihova ukupna prosječna ocjena svih igara iznosi 4,61, slijedi drugi razredi s ocjenom 4,35 dok se „najmanje vole igrati“ učenici trećih razreda (4,11). Učenici prvih razreda pokazali su se najzaigranijima, a učenici trećih razreda „najmanje“ zaigranima, što nas i ne iznenađuje.

Cjelokupno gledano, učenici prvih triju razreda, tj. učenici mlađe školske dobi, vole se igrati i izvoditi glazbene igre jer prosječna je ocjena svih glazbenih igara za sva tri razreda 4,57 odnosno ocjena odličan. Stoga, s obzirom na dobivene rezultate ovim istraživanjem, možemo zaključiti sljedeće:

- učenici mlađe školske dobi zainteresirani su za glazbene igre i rado ih izvode
- s odrastanjem opada interes za glazbene igre; učenici prvih razreda su najzaigraniji, učenici drugih nešto manje, a učenici trećih razreda su „najmanje“ zaigrani
- učenici mlađe školske dobi najviše preferiraju *glazbene igre uz slušanje glazbe*
- s obzirom na dob, učenici prvog razreda više vole izvoditi *igre s ritmovima*, dok su učenicima drugog i trećeg razreda draže *igre uz slušanje glazbe*
- učenici najviše preferiraju igre *Ne zaboravi stihove*, *Ritamski kružići*, *Dan-noć* i *Ples s balonima*, a ako se uzmu u obzir igre koje su dobile najviše ocjene u svakoj od kategorija; prve tri najviše ocijenjene igre bez obzira na kategoriju su *Ples s balonima*, *Vlakić* i *Ledena kraljica*, koje pripadaju istoj kategoriji, tj. *igrama uz slušanje glazbe*.

Zaključak

U osnovnoj školi prema nastavnom se planu nastava glazbene kulture provodi jedan nastavni sat tjedno, no poželjno je da se glazbene aktivnosti u primarnom obrazovanju javljaju svaki dan. Učitelji primarnog obrazovanja ne moraju se strogo pridržavati rasporeda sati te ne moraju izvoditi nastavu prema predmetnom modelu koji u biti i nije primjeren učenicima mlađe školske dobi. Stoga bi se glazbene aktivnosti, pa tako i glazbene igre, mogle izvoditi i u okviru neglazbenih predmeta razredne nastave.

Glazbene igre mogu pomoći učiteljima pri stvaranju opuštenog ozračja u razredu, doprinose zanimljivosti, uklanjaju monotoniju i učenici će stoga biti pažljiviji. Osim toga, pomoću njih učenici nesvjesno usvajaju glazbena znanja i vještine te uočavaju glazbene sastavnice. Najveći argument za njihovo uvođenje u nastavu glazbene kulture, ali i nastavu neglazbenih predmeta, je taj što glazbene igre utječu na razvoj glazbenih sposobnosti učenika (Littleton, D., 1998, Campbell, P., S., 2000 prema Soccio, A., 2013), ali i zato što ih učenici rado izvode. Moore, R. S. (2012) je istraživanjem utvrdio da sedmogodišnja djeca uživaju u istovremenom pjevanju i kretanju i da pokazuju sklonost za pjesme u kojima je izražen pokret. Sugerira glazbenim pedagogima da koriste igre uz pjevanje pjesme s djecom mlađe školske dobi te osobito pjesme na stranim jezicima koje inače izbjegavaju. S obzirom na to da je istraživanje, koje je provedeno u okviru ovoga rada, ukazalo na to da učenici mlađe školske dobi rado izvode glazbene igre i da im se najviše sviđaju glazbene igre uz slušanje glazbe, treba im i omogućiti izvođenje takvih igara. Naime, na nastavi glazbe učenici se trebaju osjećati ugodno i opušteno te stoga učenicima treba omogućiti da izvode one glazbene aktivnosti koje vole, a kao što vidimo to su glazbene igre. Izvođenjem glazbenih aktivnosti, pa tako i glazbenih igara, „doživljava se i uči glazba, obogaćuje se učenikov osjećajni svijet i izoštruje njegov umjetnički senzibilitet“ (*Nastavni plan i program za osnovnu školu*, 2006, 66) i osim toga, nastavu glazbe u osnovnoj školi prema *otvorenom modelu* prožima *psihološko načelo*, a to znači da učitelj treba oslušivati želje učenika, jer upravo ovo načelo govori o tome kako učenici vole glazbu i žele se njome baviti. Stoga je zadatak svakog učitelja da pomogne učenicima približiti glazbu. Ukoliko učenici više vole pjevati treba im pružiti više pjevanja, ukoliko vole više svirati treba im omogućiti više sviranja, a ukoliko više vole glazbene igre treba im omogućiti više glazbenih igara. Ovo je istraživanje pokazalo da

učenici prvih triju razreda osnovne škole vole glazbene igre i to naročito igre uz slušanje glazbe. To je dovoljan razlog da im učitelji omoguće sudjelovanje u njihovom izvođenju.

Literatura

- Aladrović Slovaček, K., Srzentić, D., Ivanković, M. (2013). Jezične igre u nastavnoj praksi. U: *Igra u ranom djetinjstvu* (ur. Petrović-Soči, B., Višnjić-Jevtić, A.), Zagreb: OMEP Hrvatska i Alfa, 14-23.
- Bognar, L. (1986). *Igra u nastavi na početku školovanja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Brotherson, S. E. (2009). *What Young Children Learn Through Play*. Fargo: NDSU Extension Service, North Dakota State University.
- Corsaro, W. A. (1988). Peer culture in the preschool. *Theory into Practice*, 27(1), 19–24.
- Čudina-Obradović, M. (1996). *Igrom do čitanja*, Zagreb: Školska knjiga.
- Davidson, J. I. F. (1998). Language and play: Natural partners. U: *Play from birth to twelve and beyond: Contexts, perspectives, and meanings* (ur. Fromberg, D. P., Bergen, D.), New York: Garland, 175–183.
- Duran, M. (1995). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Đelčić, A., Rojko, P. (2012). O nekim elementima glazbene nastave u primarnom obrazovanju. *Tonovi*, 59, 83-104.
- Fantuzzo, J., McWayne, C. (2002). The relationship between peer-play interactions in the family context and dimensions of school readiness for low-income preschool children. *Journal of Educational Psychology*, 94(1), 79–87.
- Howes, C., Matheson, C. C. (1992). Sequences in the development of competent play with peers: Social and social pretend play. *Developmental Psychology*, 28(4), 961–74.
- *Katalozi znanja i umijeća u nastavi glazbe*. (2004). *Tonovi*, 44, 3-106.
- Kennedy, A., Barblett, L. (2010). *Learning and teaching through play*. Deakin: Early Childhood Australia.
- Krafft, K. C., Berk, L. E. (1998). Private speech in two pre-schools: Significance of open-ended activities and make-believe play for verbal self-regulation. *Early Childhood Research Quarterly*, 13(4), 637–58.
- Manasteriotti, V. (1978). *Zbornik pjesama i igara za djecu, Priručnik muzičkog odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
- Moore, R. S. (2012). Influence of Multicultural Singing Games On Primary School Children's Attentiveness and Song Preferences in Music Classes. *International Journal of Music Education*, 39(1), 31-39.
- *Nastavni plan i program za osnovnu školu*. (2006). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Nikčević-Milković, A., Rukavina, M., Galić, M. (2011). Korištenje i učinkovitost igre u razrednoj nastavi. *Život i škola*, 25, 108-121.
- Newman, L. S. (1990). Intentional and unintentional memory in young children: Remembering vs. playing. *Journal of Experimental Child Psychology* 50 (2), 243–258.
- O'Reilly, A. W., Bornstein, M. H. (1993). Caregiver-child interaction in play. *New Directions in Child Development*, 59, 55–66.
- Rojko, P. (2005). HNOS za glazbenu nastavu. *Tonovi*, 45/46, 5-16.

- Rojko, P. (1996). *Metodika nastave glazbe: teorijsko - tematski aspekti*. Osijek: Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera. Pedagoški fakultet.
- Sigel, I. (2000). Educating the Young Thinker model from research to practice: A case study of program development, or the place of theory and research in the development of educational programs (str.). U: *Approaches to early childhood education* (ur. Roopnarine, J. L., Johnson, J. E.), Columbus: Merrill/Macmillan, 315–340.
- Soccio, A. (2013). The Relation of Culture and Musical Play: A Literature Review. *Applications of Research in Music Education*, 32(1), 52-58.
- Smilansky, S., Shefatya, L. (1990). *Facilitating play: A medium for pro-moting cognitive, socio-emotional, and academic development in young children*. Gaithersburg: Psychological and Educational Publications.
- Šulentić Begić, J. (2010). Problematika pjevačkog zbora mlađe školske dobi. *Tonovi*, 55, 33-44.

Prilog

Igre s pjevanjem

- *Igra uz pjevanje pjesme*

Djeca pjevaju pjesmu i oponašaju tekst pjesme pokretima u ritmu pjesme (hodanje, trčanje, poskakivanje, kretnje ruku – sisanje, okapanje, češljanje ...).

Postupak usvajanja: najprije pjesmu dobro naučiti, potom uvoditi kretnje. Igre uz pjevanje pjesme mogu biti u *kolu (krugu)*, u *koloni*, *slobodnih oblika* i *mješovitih oblika*.

- *Tko pjeva*

Jedan je učenik pred pločom leđima okrenut razredu. Netko od učenika u razredu pjeva pjesmu, učenik pred pločom pogađa tko je to. Ako je igra prelagana, učenik pred pločom prepoznaje pjevače u paru. Kad učenik pred pločom pogodi pjevača, on ga zamjenjuje pred pločom i igra se nastavlja.

- *Tko se oglasio*

Učenici sjede zatvorenih očiju. Učitelj pjeva poznatu pjesmu koračajući razredom i dodirne nekog učenika koji zatim nastavlja pjesmu. Ostali pogađaju pjevača. Ako je igra učenicima prelagana, učenici pjevaju u paru, tj. učitelj odabere dva učenika koji istovremeno pjevaju.

- *Ne zaboravi stihove*

Nekoliko učenika izvlači papiriće sa stihovima pjesama koje su pjevane tijekom godine. Zadatak je učenika prepoznati pjesmu i pjevati je zadanim stihom. Nakon toga razred pjeva cijelu pjesmu.

Igre s ritmovima

- *Ritamski kružići*

Učitelj otpjeva neutralnim slogom (NA) ili odsvira na jednom tonu ritamsku frazu od tonova različitog trajanja. Duže tonove učenici zapisuju većim, a kraće manjim kružićima. Učitelj ponavlja zadatak bar dva puta. Nakon svake, fraze učenik-dobrovoljac zapisuje svoj rezultat na ploču, a ostali provjeravaju jesu li točno zapisali.

- *Ritamska igra jeke*

Učitelj plješće ritamsku frazu. Učenici ponavljaju. Nakon toga, ritamsku frazu može, na jednak način, zadati učenik.

III

Učitelj (ili učenik) pljeskanjem započne ritamsku frazu, koja se zatim „prenosi“ po učionic i od učenika do učenika sve dok „frazu ne obiđe cijeli razred.“

Igre s melodijama ili tonovima

- *Dan – noć* (sviranje visokih - dubokih tonova na sintisajzeru)

Učitelj svira naizmjenično duboke i visoke tonove. Zatvorenih očiju, učenici čuju na duboki ton, na visoki ustanu. Igra se na ispadanje uz proglašenje pobjednika.

- *Glazbeni kviz s pjesmicama (grupni s NA)*

Učitelj podijeli učenike u grupe. Predstavnik grupe izvlači karticu s naslovom pjesme. Grupa pjeva pjesmu slogom NA, ostale grupe je prepoznaju. Igru nastavljaju ostale grupe.

- *Glazbeni kviz s pjesmicama (matrice)*

Učenici prepoznaju pjesme na temelju reproduciranih matrica. Može se putem power pointa pokazati slikovni materijal s kojim bi učenici mogli povezati sadržaj pjesme.

- *Glazbeni kviz sa skladbama*

Reproduciraju se učenicima poznate skladbe, a oni na radnim listićima, zaokružuju odgovore.

- *Glazbeni kviz s instrumentima*

Reproduciraju se ulomci skladbi u kojima se ističu pojedini instrumenti. Učenici zaokružuju slovo pokraj naziva instrumenta koji su čuli. Nakon zvuka instrumenta može se power pointom pokazati njegova fotografija.

- *Visina tona*

Svirajući na sintisajzeru učitelj izvodi tonove: $c^1 - g^1 - c^2$ (različitim redoslijedom), a učenici, zatvorenih očiju, prate tonove pokretima ruku:

- visoki ton (c^2) – ruka visoko ispružena iznad glave
- srednje visoki ton (g^1) – ruka u visini trbuha
- duboki ton (c^1) – ruka ispružena prema dolje.

Igra se na ispadanje uz proglašenje pobjednika.

- *Melodijska/meloritamska igra jeke*

Učitelj pjeva pojedinačne tonove slogom NA. Učenici ponavljaju. Zadatak može zadavati i učenik-dobrovoljac.

ILI

Učitelj pjeva melodijsku frazu slogom NA. Učenici ponavljaju. Frazu može zadavati i učenik-dobrovoljac.

- *Melodijski kružići*

Učitelj pjeva slogom NA ili svira tonove različite visine. Zadatak ponavlja najmanje dvaput. Učenici zapisuju tonove kružićima na dvjema ili trima vodoravnim crtama (imitacija crtovlja s dvije ili tri crte). U početku treba koristiti dvije crte. Viši tonovi zapisuju se na gornju, niži na donju crtu. Učenik-dobrovoljac svoj će rezultat napisati na ploču; ostali provjeravaju točnost svojih uradaka.

Igre uz slušanje glazbe

- *Glazbene stolice*

U krug se posloži nekoliko stolica. Izabere se nekoliko učenika – jedan više od poslaganih stolica. Učenici koračaju u ritmu reproducirane pjesme/skladbe. Kad učitelj iznenada zaustavi reproduciranje glazbe, učenici sjedaju na stolice. Učenik koji nije uspio sjesti ispada iz igre. U sljedećim krugovima uklanja se po jedan stolac. Igra traje dok se ne dobije pobjednik.

- *Igra uz slušanje skladbe ili pjesme*

Pokreti – koračanje, pljeskanje, tapkanje, plesanje u ritmu uz slušanje skladbe ili pjesme. Igra se može izvesti na sljedeće načine:

- učenici se slobodno kreću uz glazbu
- učenici kao grupa smišljaju pokrete uz pjesmu/skladbu
- učitelj je naučio učenike plesati ili kretati se uz glazbu, tzv. vođeno plesanje ili kretanje.

- *Vlakić*

Učenici se postave u kolonu („vlakić“) i koračaju u ritmu skladbe/pjesme.

- *Ples s balonima*

Učenici u paru plešu uz poznatu pjesmu/skladbu pridržavajući između sebe balon. Ne smiju si pomagati rukama, a balon ne smije pasti na pod. Igra se na ispadanje dok se ne dobije pobjednički par.

- *Ledena kraljica*

Učenici sjede ili stoje na mjestu i kretnjama ruku, u ritmu, prate melodiju skladbe. Kad učitelj iznenada zaustavi snimku, učenici zaustavljaju ruke u položaju u kojem su se u tom trenutku našle. To se više puta ponavlja. Može igrati i na ispadanje, tj. učenici koji se ne „zalede“ ispadaju iz igre.

ILI

Učenici se slobodno kreću u ritmu skladbe. Kada učitelj iznenada zaustavi snimku, učenici moraju stati u položaju u kojem su se našli. To se više puta ponavlja. Može se igrati i na ispadanje, tj. učenici koji se ne „zalede“ ispadaju iz igre.

- *Dirigent*

Sluša se skladba u dvodobnoj ili trodobnoj mjeri. Učenici sjede na svojim mjestima, a jedan učenik stoji pred razredom i glumi dirigenta. Dirigira dvodobnu ili trodobnu mjeru, ovisno o skladbi. „Dirigenti“ se izmjenjuju tijekom slušanja skladbe.

- *Orkestar*

Učenici dobivaju uloge sviranja određenog orkestralnog instrumenta. Kad se određeni instrument istakne u skladbi, učenik „svira“, tj. oponaša pokretima sviranje „svog“ instrumenta.

- *Ples u četvorci*

Učenici plešu uz pjesmu ili skladbu u grupama po četvoro. Učenici čučnu kad se glazba iznenada prekine. Oni koji ostanu stajati ispadaju iz igre. Pobjednik je četvorka, koja ostane posljednja.

MUSIC GAMES IN PRIMARY EDUCATION

Abstract

In elementary school by the curriculum musical culture takes one lesson a week, but it is desirable that the musical activities in primary education occur every day. Teachers in primary education do not have to be strictly adhered to the timetable and do not have to run classes according to the model which in fact is not appropriate for younger school-age students. Therefore, the musical activities, including music and games could be performed in the framework of non-music subjects of classroom teaching. The music games can help teachers to create a relaxed atmosphere in the classroom, they contribute interesting, remove monotony and students will therefore pay more attention. In addition, students, using them, unconsciously adopt musical skills and notice musical components. The biggest argument for their introduction into teaching music culture, and teaching non-music subjects, is that music games influence the development of musical abilities in students. In this paper a survey was conducted in the first three grades of primary school Retfala Osijek during April and May of 2014. The aim of this study was to realise whether the students of under school age are interested in music games, which music games do they prefer and whether there are differences in the preferences of different musical games according to the age of students. The results showed that students of younger school-age children love to perform music games and prefer music games that include listening to music. It was found that growing up declines interest in music games. Considering the age it was found that first grade students prefer to play the games with rhythms, while the students of second and third grade prefer games that include listening to music. Given that this study showed that students love doing music games, teachers should allow them to perform them, and especially those which include listening to music, because the students of the first three grades prefer them the most. In addition, their use also achieves a feature of the open

model according to which the listening and learning about music is the central and obligatory activity of teaching music culture.

Keywords :music games, music alabilites, younger pupils.